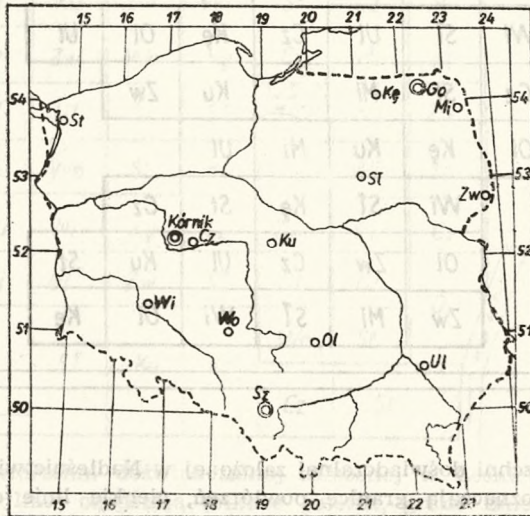

LEON MEJNARTOWICZ

Doświadczenia proveniencyjne nad olszą czarną (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) założone w 1968 r.

Olsza czarna zajmuje nisze ekologiczne o rozmiarach określonych warunkami hydrologicznymi siedliska. Są to najczęściej drzewostany kilkuhektarowej powierzchni rosnące w zagłębieniach terenowych lub nad ciekami wodnymi. Na podstawie analizy biometrycznej wielu cech mierzonych w jedenastu drzewostanach olszy czarnej stwierdzono znaczne zróżnicowanie fenotypowe w budowie liści, owocostanów i nasion (Mejnartowicz, 1972). We wspomnianej pracy wykazano także istnienie zmienności klinalnej niektórych cech liści. Dalszy etap badań polegał na uzyskaniu populacji potomnych ze wspomnianych wyżej drzewostanów macierzystych i założeniu proveniencyjnych powierzchni doświadczalnych w celu uzyskania informacji czy istnieją w Polsce rasy olszy czarnej i jakie są między nimi różnice pod względem przydatności dla gospodarki leśnej na terenie Wielkopolski.

Ryc. 1. Rozmieszczenie badanych populacji (o) i powierzchni doświadczalnych (⊙)
Fig. 1. Distribution of the studied populations (o) and experimental area (⊙)

Parametry geograficzne proveniencji i powierzchni doświadczalnych
Geographical coordinates of the studied provenances and experimental area

Nr proveniencji Provenance No.	Nadleśnictwo Forest District	Szerokość geograficzna Latitude	Długość geograficzna Longitude	Wysokość n.p.m. Altitude
S-01-324	Mikaszówka	53°53'	23°20'	125
S-01-325	Zwierzyniec Biały	52°45'	23°48'	170
S-06-326	Kutno w Ostrowach	52°17'	19°08'	125
S-07-327	Kętrzyn	54°05'	21°30'	140
S-08-328	Czeszewo	52°10'	17°33'	90
S-09-329	Ulanów	51°32'	22°19'	200
S-10-330	Oleszno	50°48'	20°05'	225
S-15-331	Wińsko	51°26'	17°55'	150
S-17-332	Wołczyn	51°09'	18°04'	180
S-11-333	Sławki	53°02'	21°06'	110
S-13-334	Stepnica	53°36'	14°37'	2
Powierzchnia doświadczalna	Zwierzyniec k. Kórnik	52°15'	17°06'	77
Goldap	Goldap	54°19'	22°24'	75
Experimental area	Szczakowa	50°05'	19°15'	340

GOŁDAP
oddz. 147c

147

148

87

Ryc. 2. Plan powierzchni doświadczalnej założonej w Nadleśnictwie Goldap w oddz. 147c. Grube linie oznaczają granice powtórzeń, cienkie linie oznaczają granice poletek doświadczalnych

Fig. 2. Plan of the experimental area established in the Forest District Goldap compt. 147c. Thick lines demarcate the boundaries of replicates and thin lines of experimental plots

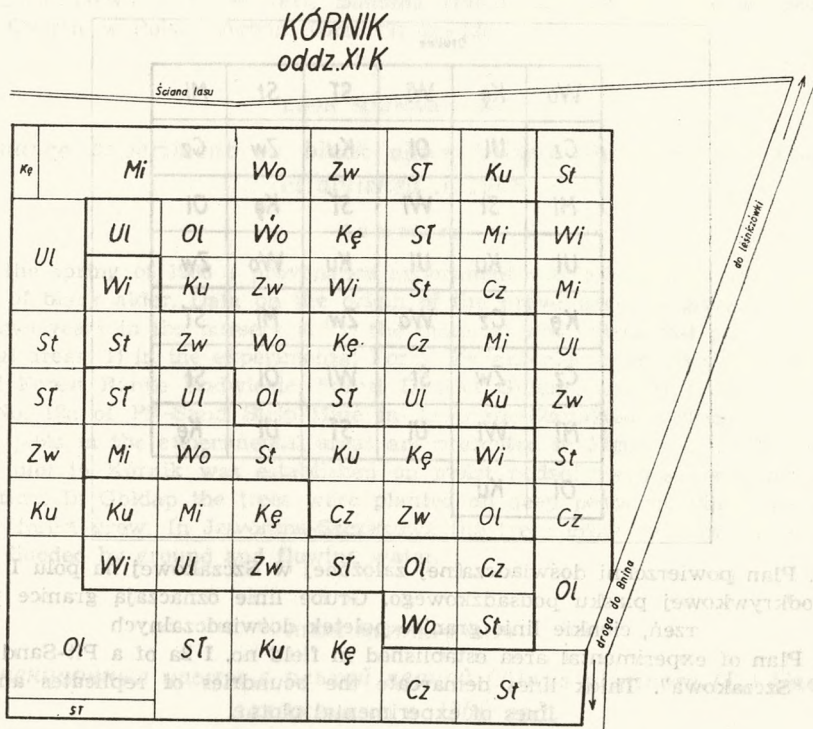
METODA ZAŁOŻENIA DOŚWIADCZEŃ

W zimie 1967 r. wybrano losowo w 11 populacjach po 10 owocujących drzew, z których zebrano po 3 litry owocostanów z każdego drzewa (tab. 1). Szczegółowe dane o glebie i drzewostanach znajdują się w pracy Mejnartowicza (1972). Pozyskane nasiona wysiano w szkółce w 1968 r. w układzie losowym w 4 powtórzeniach. W 1969 r. jednoroczne siewki zostały pomierzone, wykopane i posadzone w rozstępie 10 cm, z zachowaniem powtórzeń. Po drugim roku życia siewek pomierzono wysokości, liczbę odgałęzień, łączną długość odgałęzień oraz zebrano liście do pomiarów biometrycznych. Wyniki analiz znajdują się w pracy Mejnartowicza (1972). Wiosną 1970 r. siewki wyjęto ze szkółki i zadołowano w dołach z trocinami i lodem.

POWIERZCHNIE DOŚWIADCZALNE

Powierzchnie proveniencyjne założono w trzech częściach Polski:

1. Zwierzyniec — Leśnictwo Doświadczalne Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku, oddział 11k.

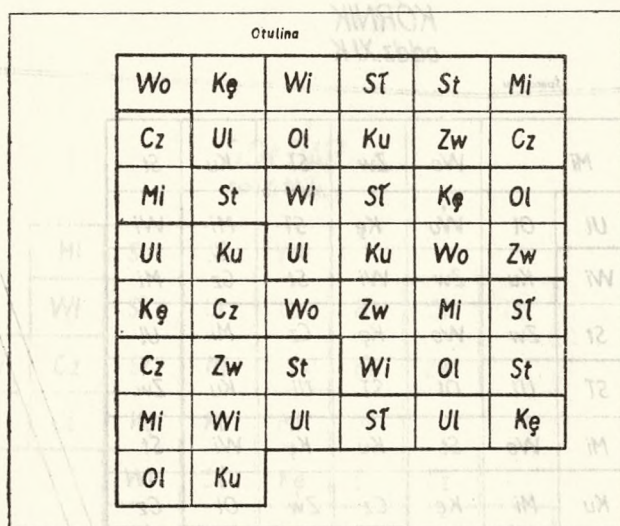
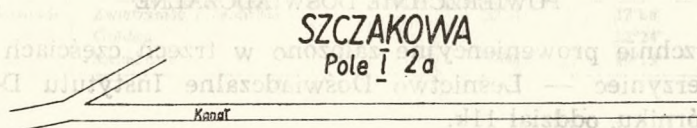

Ryc. 3. Plan powierzchni doświadczalnej założonej w Leśnictwie Zwierzyniec k. Kórnika. Cienkie linie oznaczają granice poletek, grube linie granice powtórzeń
Fig. 3. Plan of the experimental area established in the forest Zwierzyniec n. Kórnik. Thick lines demarcate the boundaries of replicates and thin lines of experimental plots

2. Nadleśnictwo Gołdap, Leśnictwo Budowiecie, oddz. 147.

3. Pole nr 12a wyrobiska kopalni piasku podsadzowego w Szczakowej.

Powierzchnia doświadczalna w Kórniku założona została na wilgotnych piaskach bielicowych będących wcześniej w użytkowaniu rolniczym. W Gołdapi doświadczenie założono na zrębie lasu olchowego, który rósł na glebach bagienno-torfowych z wodą przepływową. W Szczakowej powierzchnia doświadczalna znajduje się na dnie niecki kopalni odkrywkowej piasku podsadzowego. Na tej powierzchni woda gruntowa i przepływowa występują często powyżej poziomu dna odkrywki, zalewając całą powierzchnię doświadczalną niekiedy przez okres 3-5 miesięcy w roku. Rośliny mają tu najgorsze warunki wzrostu, gdyż rosną na czystych piaskach.

Ryc. 4. Plan powierzchni doświadczalnej założonej w Szczakowej na polu I 2a kopalni odkrywkowej piasku podsadzowego. Grube linie oznaczają granice powtórzeń, cienkie linie granice poletek doświadczalnych

Fig. 4. Plan of experimental area established in field no. I 2a of a Pit-Sand Strip-Mine "Szczakowa". Thick lines demarcate the boundaries of replicates and thin lines of experimental plots

Na wszystkich powierzchniach drzewa sadzono w 4 powtórzeniach po 25 drzew na poletkach o kształcie prostokątnym. Więźba 2×1,5 m została zachowana na wszystkich trzech powierzchniach. Między poletkami nie zwiększono odstępów, tak że granice poletek oznaczone są tyl-

ko palami z etykietkami plastikowymi oznaczającymi numer poletka. Każdy pał znajduje się w rogu poletka, a etykiетка oznacza symbol proveniencji będącej na tym poletku.

Ze względu na wcześniej rozpoczynający się sezon wegetacyjny pierwszą powierzchnię doświadczalną założono 20 IV 1970 r. w Jaworznie-Szczakowej, drugą 27 - 30 IV 1970 r. w Kórniku, a w Gołdapi, ze względu na trwającą tam długo zimę, dopiero 19 V 1970 r. Na wszystkich powierzchniach sadzono metodą „w jamkę pod łopatę”. Plany powierzchni przedstawiono na rycinach 2, 3 i 4.

Wokół każdej powierzchni sadzono 3-5 rzędów olszy jako otulinę. W Kórniku w skład otuliny włączono także wszystkie siewki, które znajdowały się w nadmiarze. Siewki w otulinie posadzono w tej samej więźbie jak na poletkach doświadczalnych.

Instytut Dendrologii PAN
Kórnik k. Poznania

LITERATURA

1. Mejnartowicz L. — 1972. Badania zmienności populacji *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. w Polsce. Arbor. Kórnik. 17: 43 - 120.

LEON MEJNARTOWICZ

Provenance experiment on black alder (Alnus glutinosa (L.) Gaertn.) established in 1968

Summary

In the spring of 1968 a provenance experiment was established with 11 populations of black alder. Data on the origin of the provenances is given in Table 1. After two years in the nursery (1+1) the material was outplanted on three experimental areas: 1) in the experimental Forest Zwierzyniec near Kórnik, 2) in comp. 147c of Forest Range Budwiecie, Forest District Gołdap, and 3) at the bottom of Field No. 12a of Pit-Sand Strip-Mine in Jaworzno-Szczakowa. Plans of distribution of plots in the experimental areas are presented in Figures 1 - 3. The experimental plot in Kórnik was established on moist podsolic sands previously under agriculture. In Gołdap the trees were planted on deep peats on which previously a alder forest grew. In Jaworzno-Szczakowa the trees grow on pure sands periodically flooded by ground and flowing water.

ЛЕОН МЕЙНАРТОВИЧ

Провененционные опыты с ольхой черной (Alnus glutinosa (L.) Gaertn.) заложенные в 1968 году

Резюме

Весной 1968 года были заложены провененционные опыты с 11 польскими популяциями ольхи черной. В таблице 1 собраны данные касающиеся размещения провененций. После второго вегетационного сезона сеянцы (1+1) были высажены на

трех опытных площадях: 1) в опытном лесничестве Эвежинец около Курника, 2) в отделе 147 с лесничества Будвеце, лесхоза Голдап, 3) по дну поля I 2a, Шахты подсадного песка в Явожно-Щакова. Планы размещения опытных площадок на каждой из вышеуказанных площадей представлены на рис. 1-3. Опытная площадь в Курнике заложена на влажных подзолистых песках, бывших ранее в сельскохозяйственном пользовании. На опытной площади в лесхозе Голдап деревья посажены на глубоких торфяниках, на которых ранее рос ольшаник. В Явожно-Щакова деревья растут на чистом, периодически затапливаемом подпочвенными и проточными водами, песке.

Wieloletni doświadczenia w zakresie hodowli drzew w warunkach podtopienia i zanieczyszczenia gleby w lasach torfowych. W niniejszym artykule przedstawiono na przykładach 3-5 rodzajów drzew, które zostały posadzone w 1968 r. w trzech doświadczalnych placówkach. W Kurniku w skład doświadczenia weszły: kłosa, kłosa, kłosa. W Gódnym w skład doświadczenia weszły: kłosa, kłosa, kłosa. W Jawosznym w skład doświadczenia weszły: kłosa, kłosa, kłosa.

Instytut Leśnictwa i Wodnictwa
Kórnik, K. Polna

STRESZCZENIE

LITERATURA

L. Mejnartowicz L. — 1975. Badania ekologiczne i hodowlane drzew w lasach podtopionych. (L.) Gódnym w Polsce. Archa Kórnik 17: 43-120.

1	LEON MEJNARTOWICZ
2	LEON MEJNARTOWICZ
3	LEON MEJNARTOWICZ
4	LEON MEJNARTOWICZ
5	LEON MEJNARTOWICZ

In the spring of 1968 a permanent experiment was established with 11 plots of black alder. Data on the origin of the provenance is given in Table 1. After two years in the nursery (1-2) the material was transplanted on three experimental areas (I) in the experimental forest "Zwierzyniec" near Kórnik (3) in cooperation of Forest Range "Budzewice" Forest District "Gódnym" and (2) at the bottom of field No. 12a of PE "Sand 2" in Jawosznym. Place of distribution of plots in the experimental areas are presented in Figures 1-3. The experiment in Kórnik was established on moist podzolic sands previously under agriculture. In Gódnym the trees were planted on deep peats on which previously a alder forest grew. In Jawosznym-Budzewice the trees grow on pure sand, occasionally flooded by ground and flow water.

Wieloletni doświadczenia w zakresie hodowli drzew w warunkach podtopienia i zanieczyszczenia gleby w lasach torfowych. W niniejszym artykule przedstawiono na przykładach 3-5 rodzajów drzew, które zostały posadzone w 1968 r. w trzech doświadczalnych placówkach. W Kurniku w skład doświadczenia weszły: kłosa, kłosa, kłosa. W Gódnym w skład doświadczenia weszły: kłosa, kłosa, kłosa. W Jawosznym w skład doświadczenia weszły: kłosa, kłosa, kłosa.

PLANSZ

Plansz 1. Wzrost drzew w trzech doświadczalnych placówkach w 1968 r. W Kurniku (1-2) w Gódnym (3) w Jawosznym (4-5). Wzrost drzew w trzech doświadczalnych placówkach w 1968 r. W Kurniku (1-2) w Gódnym (3) w Jawosznym (4-5).